

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 3/2005 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lag om
ändring av lagen om främjande av invandrades
integration samt mottagande av asylsökande**

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 februari 2005 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (RP 280/2004 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- arbetsminister Tarja Filatov

- inrikesminister Kari Rajamäki
- specialplanerare Eeva Vattulainen, arbetsministeriet
- överinspektör Anne Hujala, social- och hälsovårdsministeriet
- resultatenhetschef Matti Heinonen, Utlänningsverket
- direktör Pekka Nuutinen, Helsingfors stad, flyktingförläggningen
- ombudsman Liisa Murto, Flyktingrådgivningen rf
- överkonstapel Mauri Mäkynen, polisinspektionen i Salo.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande ändras. Det centrala målet för propositionen är att införliga rådets direktiv om miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna i den nationella lagstiftningen. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar, förordningar och administrativa bestämmelser som är nödvändiga för att följa direktivet före den 6 februari 2005.

Lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande föreslås bli

ändrad i fråga om mottagande av asylsökande och personer som behöver tillfälligt skydd. Ändringarna gäller effektivare information, hänsyn till minderårigas bästa, tryggnad av familjesammanhållning, större hänsyn till särskilda behov som beror på personens ålder och utsatta ställning, avgifter som tas ut för mottagandet, utkomststöd och mottagande av minderåriga asylsökande som anländer utan vårdnadshavare. Vidare föreslås en del tekniska ändringar som tar hänsyn till grundlagens skrivning och uppdatering.

rar paragrafhänvisningar till följd av ändringar i lagstiftningen.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2005.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen och tillstyrker lagförslaget.

Det är utmärkt, menar utskottet, att 19 f § föreskriver att asylsökande och personer som får tillfälligt skydd så snart som möjligt ska få information om förmåner och skyldigheter i anknytning till mottagandet och vilken service som står att få. Eftersom förläggningen inte kan lämna information förrän personen anmält sig där, ska också den gränskontrollmyndighet eller polis till vilken asylansökan lämnats in tillhandhålla information om mottagningen och servicen.

Vissa städer och kommuner ute i landsorten uppvisar utmärkta erfarenheter av placeringen av asylsökande, noterar utskottet. De asylsökande har tillfört kommunen ny livskraft, en kulturell mångfald och nya former av företagsamhet. Det är viktigt, påpekar utskottet, att goda erfarenheter av detta slag ges publicitet och att de nya möjligheter som öppnar sig på detta sätt utnyttjas i görligaste mån för att gjuta ny livskraft i landsbygden. Det ger också en chans att på nytt ta i bruk tomma hyresbostäder i avfolkningskommuner.

Asylsökande barn

Ambitionen bakom lagförslaget är bl.a. att större hänsyn ska tas till minderårigas bästa, familjesammanhållningen tryggas, större avseende fästas vid särskilda behov som beror på personens ålder och utsatta ställning och mottagningen bli bättre för minderåriga asylsökande som anländer utan vårdnadshavare. Utskottet välkomnar de nödvändiga ändringarna. Speciellt bra är det att förläggningarna nu föreslås få ett

mer övergripande ansvar också för de ensamma barn som inte bor på förläggningar eller grupp-hem.

Enligt utredning till utskottet försvinner ett stort antal minderåriga asylsökande i Finland varje år och myndigheterna har ingen aning om var de hamnar. Det är mycket oroväckande och utskottet menar att man på ett eller annat sätt bör kunna ta itu med saken. Det är inte uteslutet att vissa barn blir utsatta för människorättskränkningar eller faller offer för övergrepp av olika slag. Utskottet poängterar att informationsutbytet mellan myndigheterna i olika länder måste effektiviseras för att man ska få reda på var barnet befinner sig och i förekommande fall kunna vidta åtgärder för att få honom eller henne återbördad till Finland.

Utskottet vill i detta sammanhang lyfta fram de s.k. ankarbarnen som kommer utan vårdnadshavare. Det är ytterst sällan man kan tänka sig att det är till barnets bästa att ensamt bli sänt till ett främmande land. Ankarbarn som kommer till Finland kan vara svårt traumatiserade och vara i behov av såväl särskilt skydd som särskild hjälp. För att inte uppmuntra detta med tanke på barnets bästa tveksamma handlande är det viktigt, menar utskottet, att EU i utformningen av sin gemensamma asylpolitik också funderar på hur man genom internationellt samarbete kunde få informationen att gå fram till krisområden och andra ställen som de asylsökande brutit upp från att det ytterst sällan kan bli fråga om familjeåterförening i asyllandet i fall som dessa.

Myndighetssamarbete

Det är en lång rad myndigheter involverade i behandlingen av asylärenden samt mottagandet av och servicen till asylsökande. Beslutsfattandet enligt utlänningslagen, inbegripet beviljande av uppehållstillstånd, hör till inrikesförvaltningen

och särskilt utlänningsverket. Föreläggningar och förvarsenheter samt integration av asylsökande, som bl.a. innefattar integrationsfrämjande åtgärder, hör till arbetsministeriets förvaltningsområde. Dessutom faller det på undervisningsmyndigheterna att t.ex. ordna utbildning för barnen och på social- och hälsovårdsmyndigheterna att tillhandahålla vård- och omsorgstjänster av olika slag.

Utskottet har noterat att samarbetet mellan myndigheterna inte alltid fungerat som det ska. På grund av det haltande samarbetet har såväl de asylsökande som samhället drabbats av onödiga kostnader och en mängd olägenheter.

I samband med beredningen av sitt invandringsspolitiska program bör regeringen absolut ta reda på varför samarbetet haltar och vidta åtgärder för att förbättra rutinerna inom förvaltningen och få till stånd ett smidigt samarbete. Om samarbetet inte börjar löpa inom ramen för den nuvarande förvaltningsmodellen, gäller det att utreda om situationen kunde förbättras genom centralisering av förvaltningen och vilket ministerium som det vore förnuftigast och lämpligast att låta ta hand om verksamheten.

Utkomststöd

Av propositionsmotiven framgår det att 45—50 procent av dem som söker asyl i Finland är s.k. Dublinfall, dvs. sådana som redan tidigare sökt asyl i något annat EU-land, Norge eller Island och det landet då är ansvarigt för behandlingen av ansökan. När EU:s gemensamma invandringsspolitik formuleras är det viktigt att försöka hitta metoder för att få bukt med denna förflyttning mellan olika länder, menar utskottet.

Enligt rapport till utskottet kan betalningen av utkomststöd hos oss vara en bidragande orsak till att fenomenet ökat. På vissa orter har man

prövat på metoden att betala ut en så stor del av utkomststödet som möjligt i form av naturaprestationer — ordnat med bostad och mat, fyllt de primära behoven — och bara en liten del i pengar. Erfarenheterna av försöket rapporteras vara uppmuntrande.

Utskottet menar att det är viktigt att förvissa sig om att systemet för mottagning av asylsökande accepteras av hela folket. Bara genom att värna systemets berättigande kan en gynnsam attityd upprätthållas och främjas, även om den i samhällsdebatten frekvent påtalade förflyttningen mellan asylländer onekligen naggar berättigandet i kanterna. Därför är det på sin plats att ta till hela instrumentarsenalen för att få fenomenet att minska och samtidigt underlätta för de asylsökande som behöver skydd och uttryckligen väljer att söka det i Finland. Utskottet ser det som angeläget att regeringen utreder om betalningspraxis för utkomststöd kunde ändras genom att en så stor del av stödet som möjligt ges ut i form av naturaprestationer och den kontanta delen betalas exempelvis en gång i veckan.

Här vill utskottet trots allt påpeka att ett kontant utbetalt utkomststöd hjälper en människa att bibehålla sin handlingsförmåga och knyta nya kontakter, om han eller hon själv får gå till butiken och tillreda sin egen mat. Dessutom kan det generera extra kostnader om myndigheterna ordnar matförsörjningen. Därför är det viktigt att förslaget att ge ut merparten av utkomststödet i form av naturaprestationer företrädesvis bara ska gälla s.k. Dublinfall.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sagts ovan.

AJU 3/2005 rd — RP 280/2004 rd

Helsingfors den 1 april 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
vordf. Anne Holmlund /saml (delvis)
medl. Sari Essayah /kd
Susanna Haapoja /cent
Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Markus Mustajärvi /vänst

Terhi Peltokorpi /cent
Leena Rauhala /kd
Paula Risikko /saml
Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Kimmo Tiilikainen /cent
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.